

Donderdag 17 september 2026 – 19:30

ABDIJ TONGERLO

Utopia Ensemble & Psallentes

Polyfonie in de Kempen

Utopia Ensemble

Michaela Riener

mezzo

Bart Uvyn

contratenor

Adriaan De Koster

tenor

Lieven Termont

bariton

Guillaume Olry

bas

Psallentes

Sarah Van Mol

Elisabeth Colson

Lisa De Rijcke

Barbara Somers

Kerlijne Van Nevel

Veerle Van Roosbroeck

Renate Weytjens

Clare Wilkinson

o.l.v Hendrik Vanden Abeele

Dit concert wordt rechtstreeks uitgezonden op Klara

Programma

<i>Before we begin...</i>	Noah Senden
<i>Antiphona Ave regina caelorum</i> Psalm 102 (103) 9-10	Gregoriaans
<i>De Madame / O beata Maria</i>	Johannes Pullois
<i>Hymnus O quam glorifica</i>	Gregoriaans
<i>Missa Virgo parens Christi - Kyrie</i>	Jacques Barbireau
<i>Missa Sicut spina rosam - Gloria</i>	Jacobus Obrecht
<i>Antiphona Cum inducerent</i> Psalm 102 (103), 3-4	Gregoriaans
<i>Prosa Inviolata</i>	Gregoriaans
<i>Missa Inviolata, Credo</i>	Noël Bauldewijn
<i>Responsorium Videte miraculum</i>	Gregoriaans
<i>Missa Vecy la danse de Barbarie, Sanctus</i>	Antoine Barbe
<i>Mon cœur se recommande à vous</i>	Geert Van Turnhout
<i>Ave virgo speciosa</i>	Severin Cornet
<i>Antiphona Missus est Gabriel</i> Psalm 102 (103), 1-2	Gregoriaans
<i>Sequentia Iam cum Deo</i>	Gregoriaans
<i>Beata es Virgo Maria</i>	Andreas Pevernage
<i>Missa Sine Nomine - Agnus</i>	Matthias Pottier
<i>Antiphona Regali ex progenie</i> Psalm 102 (103), 21-22	Gregoriaans
<i>Assumpta est Maria in coelum</i>	Peter Philips

Polyfonie in de Kempen: 'Echo van de tijd'

Omstreeks 1130 kwamen enkele norbertijnen van de Sint-Michielsabdij van Antwerpen zich in Tongerlo vestigen. Sommige van de kapelmeesters die in de 15de eeuw aan de kathedraal van Antwerpen verbonden waren, bleken ook actief te zijn in de Kempen. Reden genoeg voor het **Utopia Ensemble** om een programma uit te werken rond de Mariale polyfonie van **Jacob Obrecht**, **Severin Cornet**, **Andreas Pevernage**, **Jacobus Barbireau** en **Geert van Turnhout**. Net zoals de kathedraal van Antwerpen is ook de abdij van Tongerlo gewijd aan Maria. Om de spirituele diepgang van de liturgie te versterken, wordt de rijkdom van de polyfone gezangen afgewisseld met de eenvoud van gregoriaanse muziek.

De drempel van de stilte

Elk concert begint voor de eerste noot werkelijk klinkt. Precies op die ragfijne drempel opent dit concert met *Before we begin* (2026) van Noah Senden (°1998), geschreven op de verstilde poëzie van Lieze Denckens (°1997). Het werk, speciaal voor dit concert gecomponeerd in opdracht van Musica Divina en FVV, stelt een eenvoudig ontwapenende vraag: *'Could we contain — for just a breath / This moment as it fades?'.* Met subtiele stembuigingen, glissandi en ingehouden harmonieën creëert Senden een meditatief begin van dit concert. Een ideale breuk met de hectiek van het leven buiten de concertruimte en een voorbereiding op een reis door ruim twee eeuwen muziekgeschiedenis met als eindpunt het schitterende *Assumpta est Maria* van Peter Philips (ca.1560-1629).

Antwerpen in volle glorie: "Do is geld genug!"

Wanneer de Duitse kunstenaar Albrecht Dürer in 1520 de Nederlanden doorkruist, reist hij maar liefst zes keer naar Antwerpen. De Scheldestad bevindt zich in een duizelingwekkende expansie en groeit, met steun van het Habsburgse hof, uit tot het belangrijkste handelscentrum van Noord-Europa. Dürer kijkt met grote ogen naar de overdaad aan luxe, de dynamiek aan de kades en de pracht van de pas voltooide noordertoren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk (1518). Zijn laconieke, bewonderende uitroep spreekt boekdelen: *'Do is geld genug!'*

In het kielzog van het kapitaal stroomt het fijnste talent van Europa toe: meesterdrukkers als Christoffel Plantijn en Pierre Phalèse, vooraanstaande humanisten als Rudolphus Agricola en Thomas More — die zijn *Utopia* deels in Antwerpen situeert —, en meesterschilders als Quinten Metsys. Maar de trotse stad zoekt meer dan materiële welvaart; zij verlangt naar esthetische en spirituele verheffing. De Onze-

Lieve-Vrouwekerk, met haar kathedrale ambities, eist een muzikaal apparaat dat kan wedijveren met de pauselijke kapellen van Rome en Avignon.

Het fundament voor deze bloei werd gelegd door een pauselijke bul uit 1410 die de inkomsten van twaalf kapelanieën specifiek reserveerde voor professionele vicaris-zangers, belast met polyfonie. Gekoppeld aan de koraalschool — waar knapen van jongs af aan werden gesmeed tot virtuoze zangers — ontstond een ensemble van circa dertig zangers. De kerk fungeerde als een Europese draaischijf: talentvolle musici leerden er het métier aan de monumentale pupiter en zwermde later uit over de vorstelijke hoven van het continent.

Het zintuiglijke Gesamtkunstwerk: akoestiek en getijden

De manier waarop muziek in de Onze-Lieve-Vrouwekerk weerklonk, verschilde wezenlijk van onze moderne concertzaal. De gigantische gotische ruimte was niet ontworpen als één open auditorium, maar gecompartmenteerd in afgebakende liturgische zones. Het hoogkoor werd rigide afgeschermd door een metershoog stenen doksaal waarbinnen de kanunniken, kapelaans en koralen de dagelijkse getijden volgens de ordinarius, het eeuwenoude liturgische draaiboek dat elke buiging en elk gebaar nauwkeurig voorschreef, zongen.

Voor de gewone burger die door de zijbeuken wandelde, waren de zangers hoorbaar maar bleven ze grotendeels onzichtbaar. De meerstemmigheid daalde over het doksaal neer als een diffuus, hemels klankdek. Wandtapijten dempten de galm en brachten akoestische warmte; minstens 57 altaren schitterden in het kaarslicht; en de geur van wierook waadde door het schemerlicht. Met elke stap die men door de kerk zette, veranderde het auditieve perspectief.

Centraal in deze praktijk stond de alternatim-uitvoering: het orgel improviseerde op de even verzen van gregoriaanse melodieën, waarna het koor de oneven verzen beantwoordde met polyfonie. In dit programma worden deze liturgische wortels tastbaar gemaakt door ensemble **Psallentes**. Gezangen uit het zestiende-eeuwse *Processionale* gedrukt door Plantijn (1574) — zoals de antifonen *Ave regina caelorum*, *Cum inducerent*, *Missus est Gabriel*, en *Regali ex progenie* — vormen de levende bedding waaruit de polyfone composities ontspringen.

Een muzikaal pad naar Rubens: de kapelmeesters en Maria

Bovenal was Antwerpen de stad van Maria. Zij was de patrones van de kerk, de gilden en de stad. Vandaag herinneren ruim 150 Madonnabeelden op straathoeken en het beeld op het Antwerpse stadhuis aan deze innige band. Op 15 augustus, het feest van Maria-Hemelvaart (van oudsher gevierd als Moederkesdag), trok een feestelijke ommegang door de straten waarin zangers en stadsspeellieden musiceer-

den. Dit concertprogramma volgt de opeenvolging van kathedrale kapelmeesters die deze Mariale devotie van de helft van de 15de tot het begin van de 17de eeuw verklankten.

De vroege meesters: hoofse gratie en monumentale architectuur

De reis vangt aan bij **Johannes Pullois** (1430-1478), kapelmeester in Antwerpen en decennialang actief aan de pauselijke kapel in Rome. Zijn driestemmige *De Madame / O beata Maria* toont een geliefde renaissancetraditie: een wereldlijk chanson wordt getransformeerd tot een teder, intiem Maria-motet. Met Jacques Barbireau (1455-1491), vriend van Agricola, bereikt de polyfonie een magistrale helderheid. In het vijfstemmige *Kyrie* uit zijn *Missa Virgo parens Christi* legt hij de cantus firmus in lange notenwaarden in de tenor, omkranst door vier soepel melismerende stemmen. Zijn opvolger, de internationaal gevierde **Jacobus Obrecht** (c. 1457/58–1505), tilt deze architectuur naar een spiritueel zenit. In het *Gloria* van zijn *Missa Sicut spina rosam* vlecht hij het Mariale responsorium samen met citaten uit Ockeghems *Missa Mi-mi* — er ontstaat een klankwereld van harmonische rust en helderheid.

Verfijning, rampspoed en vernieuwing

In het begin van de zestiende eeuw componeert Noël Bauldeweyn (c. 1480–1530) het vijfstemmige *Credo* uit zijn *Missa Inviolata*, opgetrokken rond de beroemde gregoriaanse sequentia *Prosa Inviolata*. Maar dit bloeiende muziekleven bleek kwetsbaar. Tijdens de Beeldenstorm van 1566 werd de kathedraal geplunderd. Drie orgels werden vernield en kostbare koorboeken — waaronder prachtbanden uit het atelier van Petrus Alamire — werden op straat verscheurd en verbrand. Dat deze muziek bewaard bleef, danken we uitsluitend aan handschriften die in buitenlandse hoven overleefden. Het muzikale vakmanschap herstelde zich. **Antoine Barbé** (1505-1564), een geboren Antwerpenaar die decennia leiding gaf aan de kapel, baseerde het feestelijke *Sanctus* van zijn *Missa Vecy la danse de Barbarie* (gedrukt bij Susato in 1545) speels op een danswijsje. Zijn opvolger **Geert van Turnhout** (c. 1520–1580) toont met het bekoorlijke Franse chanson *Mon cœur se recommande à vous* (Phalèse, 1574) het intieme genre waarmee koralen polyfoon leerden zingen. Met **Severin Cornet's** (1530-1582) *Ave virgo speciosa*, Plantijn 1581 en het weelderige, zesstemmige *Beata es Virgo Maria*, 1568) van **Andreas Pevernage** (1542-159) horen we hoe de kathedraalmeesters aansluiting vonden bij de nieuwste madrigaleske tekstexpressie.

De triomf van de barok

Aan de vooravond van de zeventiende eeuw verlaat zangmeester **Matthias Pottier** (1553-1628) in het *Agnus Dei* van zijn *Missa Sine Nomine* de rigide cantus firmus ten gunste van een vrije, emotionele declamatie.

Het feestelijke sluitstuk van het concert is voor **Peter Philips** (1560/61–1628). Deze katholieke Engelse vluchteling vond onderdak in de Zuidelijke Nederlanden en werd hoforganist bij aartshertogen Albrecht en Isabella in Brussel. Zijn vijfstemmige motet *Assumpta est Maria in coelum* (Phalèse, 1612) straalt van barokke energie en vocale grandeur. Het werk deelt exact dezelfde esthetische en religieuze context als het monumentale altaarstuk *De Tenhemelopneming van Maria* dat **Peter Paul Rubens** in 1625–1626 voltooide voor het hoogaltaar van de Antwerpse kathedraal. Wat Rubens met barokke dynamische verfstreken en dramatisch licht op doek vastlegde, bezingt Philips met jubelende klankarchitectuur uit de laat-renaissance.

Johan Geerts

Teksten

Before we begin...

In silence we are bound
By words so so, unspoken
Could we contain — for just a breath
This moment as it fades
In this Truth, we are surrounded
By Love, unfolding still

*In stilte zijn wij verbonden
door woorden, nog onuitgesproken.
Konden wij — al was het maar voor één
ademtocht — dit ogenblik vasthouden
terwijl het vervaagt. In deze Waarheid
worden wij omgeven door Liefde, die
zich nog steeds ontvouwt.*

Antiphona Ave regina caelorum

Ave Regina caelorum,
mater Regis angelorum.
O Maria, flos virginum,
velut rosa vel lilium.
Funde preces ad Filium
pro salute fidelium.

*Gegroet, Koningin der hemelen,
moeder van de Koning der engelen.
O Maria, bloem der maagden,
als een roos of een lelie.
Stort uw gebeden uit tot uw Zoon
voor het heil der gelovigen.*

Psalm 102 (103), 9-10

Non in perpetuum irascetur,
neque in aeternum comminabitur.
Non secundum peccata nostra fecit
nobis,
neque secundum iniquitates nostras
retribuit nobis.

*Niet voor altijd blijft Hij vertoornd,
noch zal Hij eeuwig dreigen.
Hij heeft ons niet behandeld naar onze
zonden,
noch ons vergolden naar onze
ongerechtigheden.*

O beata Maria / De Madame

O beata Maria filia Dei,
Mater Domini mei, Ihesum Christum
Sponsa Spiritu Sancti,
Soror angelorum,
Domina apostolorum,
Intercede pro nobis.

*O gelukzalige Maria, dochter van God,
moeder van mijn Heer Jezus Christus,
bruid van de Heilige Geest,
zuster der engelen,
vrouw der apostelen,
spreek voor ons ten beste.*

Hymnus O quam glorifica

O quam glorifica luce coruscas,
Stirpis Davidicæ regia proles!
Sublimis residens, Virgo Maria,
Supra cæligenas ætheris omnes.

Tu cum virgineo mater honore,
Angelorum Domino pectoris aulam
Iam sacris visceribus casta parasti;
Natus hinc Deus est corpore Christus.

Quem cunctus venerans orbis adorat,
Cui nunc rite genuflectitur omne;
A quo nos, petimus, te veniente,
Abjectis tenebris gaudia lucis.

Hoc largire Pater luminis auctor,
Natum per proprium Flamine sacro,
Qui tecum nitida vivit in æthra,
Regnans ac moderans sæcula cuncta.
Amen.

*O, hoe heerlijk straalt gij in het licht,
koninklijke telg uit Davids geslacht!
Hoog verheven zetelt gij, Maagd Maria,
boven allen die de hemelen bewonen.*

*Gij, die als moeder uw maagdelijke eer
bewaart, hebt voor de Heer der engelen
de kamer van uw hart bereid, kuis in
uw heilige schoot; uit u werd Christus
geboren, God in het vlees.*

*Hem vereert en aanbidt de gehele
wereld, voor Hem buigt nu terecht iedere
knie; van Hem vragen wij, door uw
voorspraak, de vreugden van het licht,
wanneer de duisternis verdreven is.*

*Schenk ons dit, Vader, bron van het licht,
door uw eigen Zoon, in de Heilige Geest,
die met U in de stralende hemel leeft,
heersend en besturend door alle
eeuwen. Amen.*

Kyrie

Kyrie eleison,
Christe eleison,
Kyrie eleison

*Heer, ontferm U.
Christus, ontferm U.
Heer, ontferm U.*

Gloria

Gloria in excelsis Deo,
et in terra pax
hominibus bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te, glorificamus te.
Gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam,
Domine Deus, Rex caelestis,
Deus, Pater omnipotens, Domine Fili
unigenite, Jesu Christe.
Domine Deus, Agnus Dei,
Filius Patris,
qui tollis peccata mundi
miserere nobis,
qui tollis peccata mundi
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis,
quoniam tu solus sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus altissimus, Jesu Christe.
Cum sancto spiritu
in gloria Dei Patris. Amen.

*Eer aan God in den hoge,
en vrede op aarde
aan de mensen van goede wil.
Wij loven U, wij prijzen U,
wij aanbidden U, wij verheerlijken U.
Wij danken U
om uw grote heerlijkheid.
Heer God, hemelse Koning,
God, almachtige Vader.
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus.
Heer God, Lam Gods, Zoon van de
Vader.
Gij die de zonden der wereld wegneemt,
ontferm U over ons.
Gij die de zonden der wereld wegneemt,
aanvaard ons gebed.
Gij die zit aan de rechterhand van de
Vader, ontferm U over ons.
Want Gij alleen zijt heilig,
Gij alleen de Heer,
Gij alleen de Allerhoogste, Jezus
Christus, met de Heilige Geest,
in de heerlijkheid van God de Vader.
Amen.*

*Tenor: Sicut spina rosam genuit iudea
mariam*

*Tenor:
Zoals de doorn de roos voortbracht,
zo bracht Judea Maria voort.*

Antiphona Cum inducerent

Cum inducerent puerum Jesum
parentes ejus,
accepit eum Simeon in ulnas suas
et benedixit Deum, dicens:
Nunc dimids, Domine, servum tuum in
pace.

Psalm 102 (103), 3-4

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus
tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.
Qui redimit de interitu vitam tuam,
qui coronat te in misericordia et
miserationibus.

*Toen zijn ouders het kind Jezus
binnenbrachten,
nam Simeon Hem in zijn armen
en zegende God, zeggende:
Nu laat Gij, Heer, uw dienaar gaan in
vrede.*

*Hij vergeeft al uw ongerechtigheden,
Hij geneest al uw kwalen.
Hij verlost uw leven van de ondergang,
Hij kroont u met barmhartigheid en
mededogen.*

Prosa Inviolata

Inviolata, integra et casta es Maria,
quae es effecta fulgida caeli porta.
O mater alma Christi carissima,
suscipe pia laudum praeconia.
Nostra ut pura pectora sint et corpora.
Quae nunc flagitant devota corda et
ora.
Tua per precata dulcisona,
nobis concedas veniam per saecula.
O benigna! O Maria! O virgo pia,
quae sola inviolata permansisti.

*Ongeschonden, ongerept en kuis zijt
gij, Maria, gij die de stralende poort
des hemels zijt geworden. O voedende
moeder, Christus zeer dierbaar,
aanvaard godvruchtig deze lofzangen.
Dat onze harten en lichamen rein
mogen zijn, daarom smeken nu vrome
harten en lippen. Schenk ons, door uw
zoetklinkende gebeden, vergeving door
alle eeuwen heen. O goedertierene! O
Maria! O vrome Maagd, gij die als enige
ongeschonden zijt gebleven.*

Credo

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
factorem caeli et terrae,
visibilium omnium et invisibilium.
Et in unum Dominum, Jesum Christum,
Filium Dei unigenitum,
et ex Patre natum
ante omnia saecula,
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum non factum,
consubstantialem Patri,
per quem omnia facta sunt,
qui propter nos homines
et propter nostram salutem
descendit de caelis.
Et incarnatus est de Spirito Sancto
ex Mariae virgine,
et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato,
passus et sepultus est,
et resurrexit tertia die
secundum scripturas,
et ascendit in caelum,
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est cum gloria
judicare vivos et mortuos,
cujus regni non erit finis.
Et in Spiritum Sanctum,
Dominum et vivificantem,
qui ex Patre Filioque procedit,
qui cum Patre et Filio
simul adoratur et conglorificatur,
qui locutus est per prophetas,
et unam Sanctam Catholicam
et Apostolicam ecclesiam.
Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum,
et expecto resurrectionem mortuorum
et vitam venturi saeculi.
Amen.

*Ik geloof in één God,
de almachtige Vader,
Schepper van hemel en aarde,
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.
En in één Heer, Jezus Christus,
de eniggeboren Zoon van God,
vóór alle eeuwen geboren uit de Vader.
God uit God, licht uit licht,
ware God uit de ware God,
geboren, niet geschapen,
één in wezen met de Vader,
door wie alles geschapen is.
Die voor ons mensen
en omwille van ons heil
uit de hemel is neergedaald.
En Hij heeft het vlees aangenomen
door de Heilige Geest
uit de Maagd Maria,
en is mens geworden.
Hij werd ook voor ons gekruisigd
onder Pontius Pilatus,
heeft geleden en is begraven.
En Hij is verrezen op de derde dag
volgens de Schriften.
En Hij is opgevaren ten hemel
en zit aan de rechterhand van de Vader.
En Hij zal wederkomen in heerlijkheid
om levenden en doden te oordelen,
en aan zijn rijk zal geen einde komen.
En ik geloof in de Heilige Geest,
de Heer en Levengever,
die voortkomt uit de Vader en de Zoon;
die met de Vader en de Zoon
tezamen wordt aanbeden en verheerlijkt;
die gesproken heeft door de profeten.
En in de ene, heilige, katholieke
en apostolische Kerk.
Ik belijd één doopsel
tot vergeving van de zonden.
En ik verwacht de verrijzenis van de
doden en het leven van de komende
wereld. Amen.*

Tenor:

*Inviolata, integra, et casta es Maria,
que es effecta fulgida celi porta.
O Mater alma Christi carissima.
Suscipe pia laudum preconia.
Nostra ut pura pectora sint et corpora,
que nunc flagitant devota corda et ora.
Tua per precata dulcisona,
nobis concedas veniam per secula.
O benigna, o Maria, o regina,
que sola inviolata peccatorum
permansisti.*

Tenor:

*Ongeschonden, ongerept en kuis zijt
gij, Maria, gij die de stralende poort
des hemels zijt geworden. O voedende
moeder, Christus zeer dierbaar, aanvaard
godvruchtig deze lofzangen. Dat onze
harten en lichamen rein mogen zijn,
waarnaar vrome harten nu verlangen.
Schenk ons, door uw zoetklinkende
gebeden, vergeving door alle eeuwen
heen. O goedertierene, o Maria, o
Koningin, gij die als enige ongeschonden
zijt gebleven.*

Responsorium Videte miraculu

Videte miraculum matris Domini:
concepit virgo, virile ignorans
consortium;
Stans onerata nobili onere Maria,
et matrem se laetam cognovit,
quae se nescit uxorem.
Haec speciosum forma prae filiis
hominum,
castis concepit visceribus,
et benedicta in aeternum
Deum nobis protulit et hominem.
Stans onerata nobili onere Maria,
et matrem se laetam cognovit,
quae se nescit uxorem.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Stans onerata nobili onere Maria,
et matrem se laetam cognovit,
quae se nescit uxorem.

*Aanschouw het wonder van de
moeder van de Heer: een maagd heeft
ontvangen, zonder gemeenschap met
een man te kennen. Maria stond daar,
beladen met een edele last, en wist zich
een verheugde moeder,
zij die zich geen echtgenote wist.
Zij ontving in haar kuise schoot
Hem die schoner van gestalte is dan
de mensenkinderen, en, gezegend in
eeuwigheid, bracht zij voor ons God en
mens voort. Maria stond daar, beladen
met een edele last, en wist zich een
verheugde moeder, zij die zich geen
echtgenote wist.*

*Eer aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest.*

*Maria stond daar, beladen met een edele
last, en wist zich een verheugde moeder,
zij die zich geen echtgenote wist.*

Sanctus

Sanctus, sanctus sanctus
Dominus, Deus sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis
Benedictus qui venit in nomine
Domini.
Hosanna in excelsis.

*Heilig, heilig, heilig
de Heer, God der hemelse machten.
Hemel en aarde zijn vol van uw
heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.
Gezegend Hij die komt
in de naam van de Heer.
Hosanna in den hoge.*

Mon cœur se recommande à vous

Mon cœur se recommande à vous,
Tout plein d'ennui et de martyre.
Au moins, en dépit des jaloux,
Faites qu'à Dieu je puisse dire ma
bouche,
Qui vous souloit rire et conter propos
gracieux,
Ne fait maintenant que maudire
Ceux qui m'ont banni de vos yeux.

*Mijn hart beveelt zich bij u aan,
geheel vervuld van verdriet en kwelling.
Laat mij tenminste, ondanks de jaloersen,
u vaarwel kunnen zeggen.
Mijn mond, die vroeger met u placht
te lachen en aangename woorden uit
te wisselen, doet nu niets dan hen
vervloeken die mij uit uw ogen hebben
verbannen.*

Ave virgo speciosa

Ave virgo speciosa, concepta sine
macula,
Christum virgo concipies, et paries
in corrupta.
Super choros angelorum feliciter
exaltata,
Obtine nobis veniam, ut regnemus per
saecula.

*Gegroet, schone Maagd, ontvangen
zonder smet,
als maagd zult gij Christus ontvangen
en Hem ongeschonden baren.
Gelukkig verheven
boven de koren der engelen,
verkrijg voor ons vergeving,
opdat wij mogen heersen door alle
eeuwen heen.*

Antiphona Missus est Gabriel

Missus est Gabriel angelus
ad Mariam virginem
desponsatam Joseph.

Psalm 102 (103), 1-2

Benedic, anima mea, Domino,
et omnia quae intra me sunt, nomini
sancto eius.
Benedic, anima mea, Domino,
et noli oblivisci omnes retributiones
eius.

*De engel Gabriël werd gezonden
naar de Maagd Maria,
die verloofd was met Jozef.*

*Prijs de Heer, mijn ziel,
en al wat in mij is, zijn heilige naam.
Prijs de Heer, mijn ziel,
en vergeet geen van zijn weldaden.*

Sequentia Iam cum Deo

Iam cum Deo regnans,
nostra excusa clemens mala,
poscens cuncta bona, o benigna.
Mediatrix nostra,
quae es post Deum spes sola,
tuo Filio nos repraesenta,
ut in poli aula laeti iubilemus.
Alleluia.

*Nu gij met God heerst,
vergeef genadig onze fouten,
en vraag voor ons alle goeds, o
goedertierene.
Onze Middelaars,
gij die na God onze enige hoop zijt,
breng ons voor uw Zoon,
opdat wij vol vreugde jubelen
in het hemelse hof. Alleluia.*

Beata es, Virgo Maria

Beata es, Virgo Maria, quae Dominum
portasti,
Creatorem mundi, genuisti qui te fecit,
et in eternum permanes Virgo.
Benedicta tu in mulieribus, et
benedictus fructus ventris tui.
Genuisti qui te fecit et in eternum
permanes virgo.

*Zalig zijt gij, Maagd Maria,
gij die de Heer hebt gedragen,
de Schepper der wereld.
Gij hebt Hem gebaard die u geschapen
heeft, en gij blijft Maagd in eeuwigheid.
Gezegend zijt gij onder de vrouwen,
en gezegend is de vrucht van uw schoot.
Gij hebt Hem gebaard die u geschapen
heeft, en gij blijft Maagd in eeuwigheid.*

Agnus Dei

Agnus Dei, Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Agnus Dei, Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis

Agnus Dei, Qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

*Lam Gods, Gij die de zonden der wereld
wegneemt, ontferm U over ons.*

*Lam Gods, Gij die de zonden der wereld
wegneemt, ontferm U over ons.*

*Lam Gods, Gij die de zonden der wereld
wegneemt, schenk ons vrede.*

Antiphona Regali ex progenie

Regali ex progenie Maria
orta refulget,
cuius precibus nos adiuvari
mente et Spiritu devotissime poscimus.

*Maria, uit koninklijk geslacht geboren,
straalt luisterrijk.
Wij smeken met de grootste toewijding,
met hart en geest,
door haar gebeden geholpen te worden.*

Psalm 102 (103), 21-22

Benedicite Domino, omnes virtutes eius,
ministri eius qui facitis voluntatem eius.
Benedicite Domino, omnia opera eius,
in omni loco dominationis eius:
benedic anima - mea Domino.

*Prijs de Heer, al zijn hemelse machten,
zijn dienaren die zijn wil volbrengen.
Prijs de Heer, al zijn werken,
op iedere plaats van zijn heerschappij.
Prijs de Heer, mijn ziel.*

Assumpta est Maria in caelum

Assumpta est Maria in caelum, gaudent
angeli, laudantes benedicunt Dominum.
Maria Virgo assumpta est ad aethereum
thalamum,
in quo Rex regum stellato sedet solio.
gaudent angeli, laudantes benedicunt
Dominum.

*Maria is ten hemel opgenomen.
De engelen verheugen zich;
lovend prijzen zij de Heer.
De Maagd Maria is opgenomen
in het hemelse bruidsvertrek,
waarin de Koning der koningen
zetelt op zijn sterrenrijke troon.
De engelen verheugen zich;
lovend prijzen zij de Heer.*

Biografie

Utopia Ensemble

Vernoemd naar het befaamde boek van Thomas More uit 1516 richt het zangersensemble Utopia zich, met de Vlaamse polyfone traditie in de genen, op de meerstemmige muziek uit voornamelijk de 16de eeuw. De zangers zijn allen gepokt en gemazeld in oudemuziekensembles als Collegium Vocale Gent, Capilla Flamenca en Huelgas Ensemble. Het ensemble, gevestigd in Antwerpen, combineert historische expertise met een frisse en verfijnde uitvoeringsstijl. Hun pure en harmonieuze klank, gevormd door een gezamenlijke artistieke visie, heeft hen internationale erkenning opgeleverd.

Ondertussen bracht Utopia vijf cd's uit: 'The seven lamentations' van Cristobal de Morales, 'Luther, the noble art of music', met muziek van Josquin des Prez, Balduin Hoyoul en Michael Praetorius, 'The musical universe' of Andreas Pevernage en hun bekroonde album 'Salve Susato' met vocaal werk van o.a. Tielman Susato. Hun nieuwste album 'Requiem for an Emperor' met Missa de Requiem van Pierre de Manchicourt ontving opnieuw internationale erkenning dankzij de onderscheiding met een Diapason d'Or en de gerenommeerde Preis der deutschen Schallplattenkritik.

Psallentes

Psallentes (°2000) legt zich toe op gregoriaans en aanverwante meerstemmigheid. In de afgelopen 22 jaar hebben we tweehonderd projecten gerealiseerd. Hun aandacht voor de oudste vocale muziek is uniek. Onder meer door het onderzoekswerk van artistiek leider Hendrik Vanden Abeele — die op het thema in 2014 promoveerde aan de Universiteit Leiden — staat onontgonnen repertoire centraal, genomen uit laatmiddeleeuwse manuscripten.

Ze begonnen als mannenensemble, aantredend in de context van projecten van Capilla Flamenca (wijlen Dirk Snellings). Vanuit ons exploreren van vrouwelijke thema's (muziek uit begijnhoven, liederen van Hadewijch, muziek van Hildegard von Bingen...) ontwikkelde Psallentes zich tot vrouwenensemble. Dertig albums werden op de markt gebracht, bij labels als Ricercar, Accent en Le Bricoleur. Ze concerteerden doorheen Europa en in Noord-Amerika.

Psallentes werd in 2018 door Klara genomineerd als Ensemble van het Jaar. In 2019 was Hendrik Vanden Abeele Artist in residence op het 'Muziekkasteel Landcommanderij Alden Biesen'. In die context realiseerden ze met Psallentes de op gezinnen gerichte muzikaal-filmische wandeling 'Punica granatum', in de Engelse tuin van de commanderij.

Psallentes is een illustratie van de kracht van muziek van voor 1600. Daarover verscheen het boek 'De Stilte van de Muziek voor Bach', van Liesbet Vereertbrugghen, Nicole Van Opstal en Hendrik Vanden Abeele (Borgerhoff & Lamberigts met Klara, 2020), waarin opnames van Psallentes prominent aanwezig zijn.

Noah Senden

Noah Senden (°1998, Antwerpen) is een Belgische componist actief in hedendaagse klassieke muziek en koor, met een bijzondere affiniteit voor muziektheater en visuele media. Hij studeerde compositie aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen bij Wim Henderickx, Bram Van Camp en Mathias Coppens, en vervolgde zijn opleiding aan de Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia in Tallinn bij Tõnu Kõrvits, waar de Baltische koortraditie een blijvende invloed kreeg op zijn werk.

Hij schrijft voor uiteenlopende bezettingen, van (amateur)koor en symfonisch orkest tot kamermuziek en muziektheater, en zijn werk werd zowel nationaal als internationaal uitgevoerd en bekroond. Zo won 5 Visual Fragments (2020) de Duo Kottos Composition Competition in Londen, en werd Een nieuwe lente (2025) geselecteerd als verplichte compositie voor het Europees Muziekfestival voor de Jeugd. Recent creëerde hij Wapper, een hedendaagse muziektheatervoorstelling voor kinderen over de lange Wapper, in samenwerking met Clara Cleymans en Casco Phil, die in het najaar van 2026 op tournee gaat.

Naast zijn werk voor het concertpodium componeert Senden ook voor visuele media, waaronder voor film en games. Hij is bovendien actief als leerkracht compositie en muziektheorie aan de academies van Brasschaat, Kapellen en Merksem.

before we begin... is een compositie van Noah Senden (°1998) die zich in verschillende muzikale gedaantes ontvouwt. Het werk kwam grotendeels tot stand tijdens een residentie in de abdij van Averbode.

Senden vertrekt vanuit herkenbaar en symbolisch materiaal. Een kabbelende melodie ontvouwt zich doorheen het werk, als het leven, vergezeld door de waarheid. Die waarheid klinkt in een motief, opgebouwd uit een majeur- en een mineurtert. Waarheid is niet noodzakelijk goed of slecht; ze heeft verschillende gedaanten. Doorheen het werk ontmoeten deze elementen elkaar en groeien ze naar een moment van eenvoudigheid te zijn: "we are".

De tekst van Lieze Denckens (°1997) nodigt daarom vooral uit om even stil te staan bij het moment en te genieten van het concert. Want op dit moment is dát de waarheid: we zijn hier, in een hemelse ruimte, samen, omringd door mensen met eenzelfde passie voor muziek.

before we begin... werd geadapteerd voor Vlaams Radiokoor, BRYGGEN, Spectra, Liesbeth Devos en Gwen Cresens, Utopia Ensemble, Dionysos Now! en ORLANDO-viols, en als flexibele klankinstallatie gerealiseerd in OPZ Geel en Averbode.

*In silence we are bound
By words so soft, unspoken
Could we contain — for just a breath
This moment as it fades
In this Truth, we are surrounded
By Love, unfolding still
— Lieze Denckens (°1997)*

Abdij van Tongerlo

Op verzoek van heer Giselbert vestigen omstreeks 1130 enkele norbertijnen uit Antwerpen zich op zijn landgoed in Tongerlo. Naast haar landbouwactiviteiten en actieve armenzorg, ontwikkelt de abdij een uitgebreid mecenaat op de fronten van kunst, cultuur en wetenschap. Sinds 1545 is de abdij in het bezit van een kostbaar doek: de meest getrouwe en mooiste replica van het Laatste Avondmaal, dat Leonardo da Vinci schilderde in de eetzaal van het klooster Santa Maria delle Grazie te Milaan. Omdat het originele fresco in de loop der tijden zó geleden heeft, dat er van de oorspronkelijke schoonheid niet veel meer overblijft, is dit 'Laatste Avondmaal' des te waardevoller geworden. In 1796 wordt de abdij door de Franse Revolutie opgeheven en moet de kloostergemeenschap noodgedwongen in ballingschap. De abdijgoederen worden verkocht. Omstreeks 1840 hernemen een zes-tal jonge medebroeders het religieuze leven in de vernielde abdij van Tongerlo. In 1929 vernielt een hevige brand het merendeel van de gebouwen. De jongste broeders vinden een onderkomen in de abdij van Leffe en helpen met de heroprichting van deze Waalse norbertijnenabdij. Van 1995 tot 1999 werd de abdijskerk grondig gerestaureerd en mocht ze weer schitteren in haar oorspronkelijke neo-gotische toestand. Sinds 2003 wordt het beeld van het Kind Jezus van Praag in de abdijskerk vereerd en sinds 2015 van een eigen stemmig kapel voorzien van mooie glasramen.

EXPERIMENT/NIJEUWEND
KUNST/THEATER/JAZZ/ACROBATIE
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR
OPERA/ARCHITECTUUR/PLAATS
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/LEVEN
GESCHIEDENIS/ERFGOED/GELUK
HEDENDAAGSE MUZIEK/FESTIVAL
POLITIEK/ECONOMIE/WORK
PERFORMANCE/SOCIOLOGIE
CHANSON/SOUNDSCAPE

Klara. Blijf verwonderd.

Beleef klassieke muziek van de middeleeuwen
tot vandaag in een historisch kader

FESTIVAL VAN VLAANDEREN ANTWERPEN

AMUZ

26|27

met o.a.

Olga Pashchenko | Solomon's Knot | Les Trouveurs & Marc Mauillon |
Sophie Karthäuser & Les Muffatti | Ensemble Céladon | PER-SONAT |
Bart Coen & Mario Sarrechia | Cantoria | Viktoria Mullova & Alasdair Beatson |
Naruhiko Kawaguchi | Léa Desandre & Thomas Dunford |
Lucile Richardot & Ensemble Correspondances |
Margret Köll | Benjamin Alard |
A nocte temporis

Info & tickets www.amuz.be

WELKE IS JOUW BEKROONDE FAVORIET?

TRIPEL
9%

BLOND
6%

BRUIN
6,5%

Tongerlo

Authentiek Belgisch Abdijbier.

Alcoholmisbruik schaadt de gezondheid

KU Leuven Ook in Geel

KU LEUVEN

GEEL

www.kuleuven.be/geel

van roey

BOUWEN MET MENSEN

Oostmaalsesteenweg 261 • 2310 Rijksevorsel • T +32 3 340 17 11 • info@vanroey.pro • www.vanroey.pro

COLOFON

ALGEMENE COÖRDINATIE EN ORGANISATIE

Festival van Vlaanderen Kempen vzw
met dank aan sponsor IOK
en mediasponsor Klara

ORGANISATIE

Mathias Coppens
directeur
Michaela Defever
marketing & PR
Iris Teunissen
productie

RAAD VAN BESTUUR

Marc De Geyter
voorzitter
Kris Vreys
ondervoorzitter
François Mylle
secretaris
Greet De Clerck
Liana Davtyan
Annemarie Peeters
Jerry Aerts
Annick Schramme
Björn Siffer

SAMENSTELLING EN REDACTIE

Mathias Coppens
Michaela Defever
Iris Teunissen

ONTWERP EN CAMPAGNEBEELDEN

www.emilielauwers.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Mathias Coppens
Festival van Vlaanderen Mechelen/Kempen vzw
Onder-den-Toren 12
2800 Mechelen

EUROPEAN FESTIVAL ASSOCIATION

Het Festival van Vlaanderen Mechelen maakt deel
uit van de koepel Festival van Vlaanderen en is
lid van de European Festival Association en de
International Society for Contemporary Music.

Programma onder voorbehoud van wijzigingen.

CONTACT

Festival van Vlaanderen Kempen vzw

Onder-den-Toren 12, 2800 Mechelen
T +32 (0)15 20 49 82
kempen@festival.be

www.musica-divina.be

SUBSIDIENTEN

MET DE STEUN VAN

De steden Geel, Lier, Herentals, Hoogstraten en Turnhout en de gemeenten Mol, Westerlo, Heist-op-den-Berg en Scherpenheuvel, de abdijen van Postel, Averbode en Tongerlo, en de kerkfabrieken en de toerismediendiensten van de betrokken steden en gemeentes.

SPONSORS

PARTNERS

